

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Постановка проблеми. В сучасних умовах досить мало уваги приділяється розвитку людського капіталу як подальшого стратегічного ресурсу, що в подальшому зможе сприяти поступовому соціальному та економічному піднесенню економіки країни. Те на скільки держава і особисто сама людина здійснить інвестиції у свій людський капітал (ресурс) буде визначати, який ефект, тобто результат ми отримаємо в майбутньому. Людський капітал як стратегічний ресурс потребує постійної підтримки з боку держави та прагнення індивіда до саморозвитку та самовдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковими питаннями та практичними проблемами у галузі людського розвитку, капіталу та людського потенціалу займаються такі вчені: О. Грішнова, Е. Лібанова, О. Амоша, В. Гойло, Т. Заславська, А. Клепач, І. Майбуров, О. Шкаратан, Т. Сакайя, Т. Стоуньєра, Е. Тоффлера, Р. Уотермена, Ч. Хенді, та ін., які поглиблюють існуючі уявлення про людський капітал як стратегічний ресурс соціально-економічного розвитку, роль і місце людини у ньому.

Постановка завдання. Визначити та дослідити людський капітал як стратегічний ресурс соціально – економічного розвитку країни, а саме: поняття людського капіталу, елементи та фактори впливу на нього.

Виклад основного матеріалу. В економічній літературі немає на сьогоднішній день єдиного підходу до визначення змісту соціально-економічної категорії «людський капітал» як стратегічного ресурсу. Узагальнюючи різні думки можна дати наступне визначення цьому економічному поняттю.

Людський капітал – це сформований або розвинений у результаті інвестицій і накопичений людьми (людиною) певний запас здоров'я, навичок, здібностей, мотивацій, який цілеспрямовано використовується в тій чи іншій сфері суспільства, сприяє зростанню продуктивності праці й завдяки цьому впливає на зростання доходів його власника [2]. Людський капітал – це не просто сукупність зазначених характеристик, а саме сформований або розвинений в результаті інвестицій і накопичений запас здоров'я, навичок, здібностей, мотивацій. Людський капітал – це такий запас здоров'я, навичок, здібностей, мотивацій, який доцільно використовується для одержання результату і саме тому сприяє зростанню продуктивності праці. Використання людського капіталу закономірно приводить до зростання заробітків його власника. Таке

зростання доходів стимулює подальші інвестиції в людський капітал, що призводить до подальшого зростання заробітків [1].

В сучасній економічній літературі існують різні визначення людського капіталу (табл.1) [8, 9].

Таблиця 1

Визначення «людського капіталу»

Автор	Визначення
Т. Шульц	Людським його називають тому, що ця форма стає частиною людини, а капіталом є наслідок того, що є джерелом майбутніх задовольень або майбутніх прибутків, або того й іншого.
Е. Долан	Людський капітал – капітал у вигляді розумових здібностей, отриманих через формальні навчання або освіти, або через практичний досвід.
С. Дятлов, А. Добринін	Людський капітал – «сукупність усіх атрибутивних якостей і властивостей, продуктивних здібностей і сил, функціональних ролей і форм, що розглядаються з позицій системної цілісності і адекватних сучасному стану суспільства епохи науково-технічної та соціально-інформаційної еволюції, включених в систему ринкових відносин в якості ведучого фактора суспільного виробництва.
М. Критський	Людський капітал – загальна форма економічної життєдіяльності – підсумок історичного руху людського суспільства до сучасного стану.
В економічній енциклопедії	Людський капітал – особливий вид капіталовкладень, сукупність витрат на розвиток виробничого потенціалу людини, підвищення якості і поліпшення функціонування робочої сили.
Сучасне трактування «людський капітал»	Людський капітал – це сукупність фізичних, розумових підприємницьких здібностей людини, її знання, вміння, навички, професіоналізм, досвід, що використовуються у виробництві товарів і послуг та забезпечують отримання прибутку в майбутньому.

Людський капітал це сукупність людських характеристик, що проявляються в процесі праці і залежить від кваліфікації та особистих якостей працівника (рис.1) [2, 3].

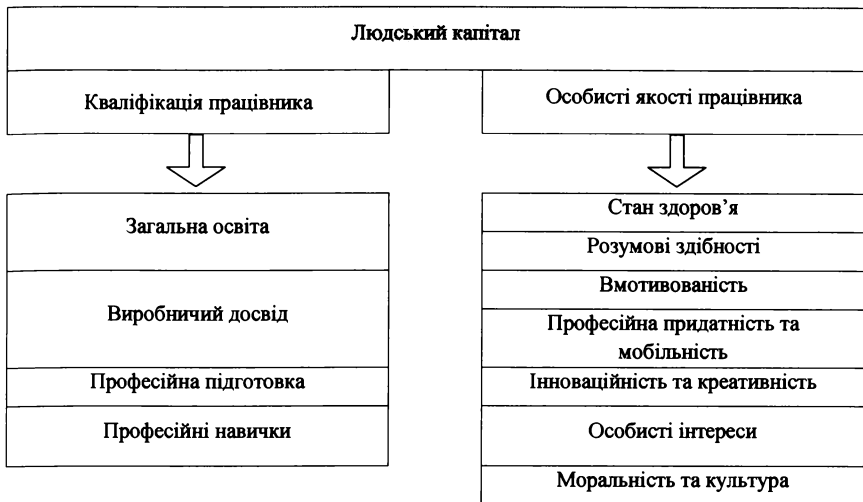

Рис. 1. Складові елементи людського капіталу

Отже, людський капітал є основним стратегічним ресурсом соціально-економічного зростання, оскільки він є не просто сукупністю / запасом різних здібностей, знань, умінь, досвіду, якими володіє людина, а також використовуватися людиною в процесі виробництва товарів і послуг та сприяє зростанню доходів працівника, а отже і економічного розвитку країни в цілому.

Людський капітал має спільні і відмінні риси щодо фізичного (матеріального) капіталу (рис. 2) [3,8,9].

Людський капітал	
Спільні риси	Відмінні риси
Він є сукупністю певних властивостей, здібностей, які використовуються протягом досить тривалого часу.	Людський капітал невідокремлений (нероздільний) від його носія – живої людської особистості.
	Людський капітал у вигляді навичок і здібностей є певним запасом, тобто може накопичуватися.
Для його формування, збереження і зростання потрібні значні інвестиційні витрати.	Використання людського капіталу і отримання прямих прибутків контролюється самою людиною.
	Людський капітал відрізняється від матеріального капіталу за ступенем ліквідності, він має вищу ступінь ліквідності.
	Функціонування людського капіталу обумовлено індивідуальними інтересами і

Людський капітал	
	перевагами індивіда, його матеріальною і моральною зашкваленістю, відповідальністю, світоглядом і загальним рівнем культури.
Він може фізично і морально зношуватися, змінювати свою вартість.	Вкладення в людський капітал забезпечують високий соціальний ефект.
	Інвестиційний період у людського капіталу значно довший, ніж у фізичного.
	Людський капітал більш мобільний.
Фізичний капітал	

Рис. 2. Спільні і відмінні риси людського і фізичного капіталу

Для того, що б людський капітал залишався і надалі стратегічним ресурсом для соціально – економічного розвитку країни державі необхідно здійснювати певні вкладення в окремі його складові елементи (рис.3), тобто капіталізувати людський капітал [2, 3, 9].

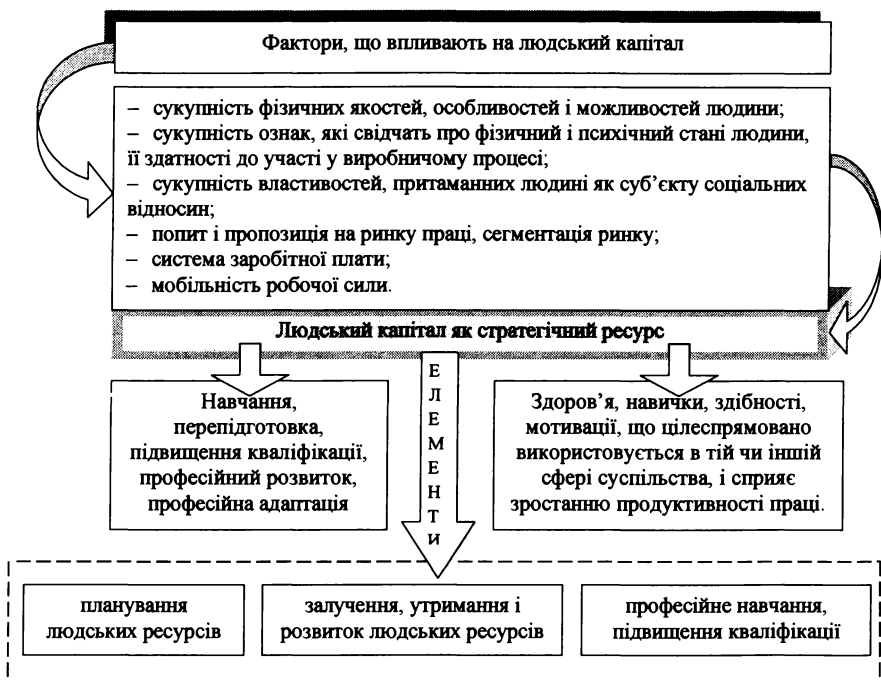

Рис. 3. Концепція людського капіталу як стратегічного ресурсу

Висновки з даного дослідження. Отже, поняття людського капіталу зазнало значних змін за останні 50 років, але при цьому воно не змінювалося по суті, а переважно лише ускладнювалося шляхом включення в опис людського капіталу щоразу більшої кількості факторів, які визначають його стратегічний напрямок та якісний розвиток. Управління людським капіталом як стратегічним ресурсом складається з підтримки процесів народження та зміцнення здоров'я; збереження продуктивності людини, тобто її працездатності, фізичного та психічного здоров'я; розвитку та підтримки продуктивних здатностей людини; виховання, навчання, формування ініціативності, активності, у тому числі підприємницької, творчої тощо; та створенні умов для самореалізації та самовдосконалення.

Список використаних джерел

1. Антонюк, В. П. Формування та використання людського капіталу в Україні: соціально-економічна оцінка та забезпечення розвитку [Текст] / В. П. Антонюк / НАН України. Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2007. 348 с.

2. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник / О. А. Грішнова [3-тє вид., випр. і доп]. – К. : Т-во Знання, КОО, 2007. – 559с.

3. Гуменюк Ю.П. Людський капітал та вплив його глобального переливу на соціально-економічний розвиток / Ю.П. Гуменюк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2010. – № 682. – С. 279–270.

4. Доповідь про людський розвиток за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.undp.org.ua

5. Економічна енциклопедія: У 3-х т. / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – Т. 2. – С. 216.

6. Колот А. Інноваційна праця та інтелектуальний капітал у системі факторів формування економіки знань / А. Колот // Україна : аспекти праці : науково-економічний та суспільно-політичний журнал. – К., – 2007. – №4. – С. 24-29.

7. Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз: колективна монографія / за ред. Е.М. Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. – 367 с.

8. Назарова, Г. В. Формування та розвиток людського капіталу корпоративних підприємств : наукове видання [Текст] / Г. В. Назарова, Н. Л. Гавкалова, Н. С. Маркова. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2006. – 240 с.

9. Прошак, Г. В. Основні компоненти людського капіталу: теоретичний аспект [Текст] / Г. В. Прошак // Науковий вісник

Національного лісотехнічного університету : збірник науково-технічних праць. – 2008. Вип. 18.4. – С. 305-309.

10. Степаненко, Н. О. Інвестування в людський капітал на сучасному етапі розвитку української економіки [Текст] / Н. О. Степаненко // Бизнес Информ. – 2009. – № 11(2). – С. 181-183.

11. Столяров В.Ф. Методологія бюджетування людського розвитку в Україні [Електронний ресурс] / В.Ф. Столяров, О.В. Шинкарук. – Режим доступу: <http://www.bukuniver.edu.ua/Applications/zbirnik/n8/02MBL.pdf>

12. http://www.rusnauka.com/25_NNP_2009/Economics/50583.doc.htm

13. <http://www.library.if.ua/book/40/2665.html>

14. <http://www.duep.edu/uploads/vidavnistvo14/.../7602.pdf>

Пузырьова П.В.

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Анотація. В статті увага приділена сучасному визначенню поняття «людський капітал» та висвітленню людського капіталу як стратегічного ресурсу, що здатен забезпечити соціально – економічний розвиток країни в цілому.

Ключові слова. Людський капітал, елементи людського капіталу, фактори впливу, стратегічний ресурс.

Пузырева П.В.

ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ КАК СТРАТЕГИЧЕСКИЙ РЕСУРС СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ

Аннотация. В статье внимание уделено современному определению понятия «человеческий капитал» и освещению человеческого капитала как стратегического ресурса, способного обеспечить социально-экономический развитие страны в целом.

Ключевые слова. Человеческий капитал, элементы человеческого капитала, факторы воздействия, стратегический ресурс.

Puzirova P. V.

HUMAN CAPITAL AS A STRATEGIC RESOURCE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

Abstract. In this article attention is paid to the modern definition of "human capital" and coverage of human capital as a strategic resource that can provide socio-economic develop the country.

Keywords. Human capital, human capital elements, influence strategic resource.